

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Історичний факультет

Кафедра історії стародавнього світу та середніх віків

Дипломна робота

бакалавра

на тему: «Лицарський роман XII – XIII ст. як історичне джерело»

«The chivalric romance as a historical source»

Виконала: студентка заочної форми навчання
спеціальності 6.02030201 Історія
Погорельцева Анна-Марія Олексіївна

Керівник к.і.н., доц. Луговий О. М.

Рецензент к.і.н., доц. Поспелов А. С.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ 10 від «25» травня 2017 р.

Захищено на засіданні ЕК № 1

протокол № 12 від «16» 06 2017 р.

Оцінка Варіанти 1 A / 90
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бал)

Завідувач кафедри

Нємченко І. В.

Голова ЕК

Гребеня І. С.

ш/к 429 788

Одеса – 2017

№: 0671 зареєстровано 22.08.2017р.
ЗН

Оглавление

Вступ	3
Розділ 1. Історіографія та джерелознавство дослідження.....	6
Розділ 2. Типологічні риси лицарського роману в героїчному епосі	16
Розділ 3. Ідеологія станового суспільства.....	22
3.1 Роль християнської релігії та церкви.....	22
3.2 Сеньйори і простолюдини	31
Розділ 4. Відображення картини шлюбу та родини в період Середньовіччя .	42
4.1 Шлюбні традиції та куртуазна любов	42
4.2 Родинні стосунки.....	49
Висновки.....	54
Перелік використаних джерел та літератури.....	56

Вступ

Культура лицарського суспільства середньовічного заходу це взаємопов'язаний стиль мислення, який виявляється в повсякденній та святковій поведінці. Він відображається як в архітектурі та скульптурі, так і в поетичних надбаннях.

Лицарський роман – розповідний жанр європейської середньовічної літератури, переважно віршований. Називається також «куртуазний роман». Лицарський роман в цілому знаменує початок усвідомленого художнього вимислу та індивідуальної творчості. Сформувався роман у XII столітті і став значним надбанням лицарської культури. На ранньому етапі це була віршована оповідь про пригоди і почуття лицаря[18, с. 54].

Лицарський роман на перших порах відчуває на собі вплив героїчного епосу (віршована форма до XIII ст., потім з'являються монологи, в яких найчастіше аналізується душевний стан, і діалоги, які надають більшій динаміки сюжету).

З'являється зображення зовнішності героїв (перші кроки до створення портрету героя), опис обстановки, в якій відбувається дія (опис будинків, костюмів, озброєння, тварин, одиноких предметів).

Художнє значення лицарського роману – це перший крок до реалістичного зображення дійсності в літературі, а саме відображення зовнішнього емоційного стану внутрішнього світу.

Актуальність дослідження полягає в тому, що лицарські романи не втратили свого художнього значення до наших днів. Але ще важливіше, що в цих творах, можна побачити картину середньовічного суспільства, завдяки середньовічним романам ми можемо реконструювати соціальний лад, відносини та ідеологію феодального суспільства.

Мета моєї роботи проаналізувати лицарський роман, як джерело для дослідження історичних реалій в побуті та культурі епохи середньовіччя.

Завдання дослідження:

- Роздивитись особливості розвитку середньовічної культури XII – XIII століть;
- Виявити переважання лицарських романів і вплив куртуазності на героїчний епос XIII століття;
- Дати загальну характеристику ментальної картини західноєвропейського середньовіччя;
- Виявити соціальні особливості культури;
- Розглянути лицарський обряд присвячення;
- Проаналізувати роль "куртуазної любові" у формуванні лицарської культури.

Об'єктом дослідження даної роботи, являються літературні джерела, а саме лицарські романи та героїчний епос доби високого середньовіччя.

Предметом виступає відображення історичних подій і культурних реалій в лицарських романах середньовіччя.

Для дослідження вивчення 9 джерел та 24 одиниці дослідницької літератури.

Події дослідженні в даній роботі, охоплюють територію Західної Європи періоду XII – XIII століть.

Дипломна робота складена зі вступу, трьох глав, висновків та списку використаних джерел та літератури.

У вступі дана загальна характеристика проблеми, визначені мета, задачі, об'єкт, предмет, хронологічні рамки, джерела, історіографія і методи дослідження.

У першому розділі дані характеристики джерельної бази та історіографії.

У другому розділі обґрунтовуються стилістичні особливості та взаємозв'язок куртуазної літератури з героїчним епосом.

У третьому та четвертому розділах розглядається теоретичне обґрунтування теми, а саме ідеологія феодального суспільства та релігійна ментальність, структура сімейно-родинних зв'язків та притаманна даному періоду куртуазність.

У висновках зроблений аналіз в цілому.

Висновки

Середньовічний роман склався XII – XIII століття на Західноєвропейських територіях. Він постає перед нами як складна форма оповіді, у яку входять історичні і географічні свідчення та давні легенди. Сторінки оповіді наповнені безліччю побутових та конкретних деталей, характерних вчинків та жестів. В центрі уваги все частіше постають проблеми людської особистості. Герої літературних оповідань діяли тепер, не тільки відповідно правил поведінки і кодексу честі, а й за власними властивостями з їх достоїнствами та недоліками. Моральна оцінка в поведінці героя залишалась головним чинником людини.

Зважаючи на період хрестових походів та виключно сильної ролі церкви ця література швидко отримала визнання. Християнство стало базою для об'єднання європейців в єдину цивілізацію. Відносно суспільства, то воно було організоване як монархічно-церковна станова ієрархія, яка складалася з троякого люду. Панівне місце звісно займала церква, яка впливала на світосприйняття середньовічного суспільства. І лицарські романи та героїчний епос XII – XIII століть був можна сказати, як знаряддя впливу на суспільство. Отже крім побутових питань відносно цих джерел, також можна віднести їх як навчальну літературу для сучасників того часу.

Також до роботи входять, крім лицарських романів ще героїчний епос. Це обумовлено тим, що в період Хрестових походів, суспільство потребувало войовничої та релігійної ідеології. І саме епос зі своїми глибокими коренями вплинув на цю ментальність, і в ту ж мить увібрав в себе релігійні та куртуазні мотиви.

Крім зближення культури і релігії, можна прослідкувати прагнення до національної відособленості в плані розвитку державності. Середньовіччя – це час заснування національних держав, які існують в виді монархій, як

абсолютних так і станово-представницьких. Особливостями політичної влади була її роздробленість, а також з'єднання з умовною власністю на землю.

Специфіка соціокультурного побуту надала літературі середньовіччя своєрідне оформлення, відносних в даний період понять і цінностей. Дуже важливими виявилися військові відносини, які допомагають виявити картину в середині лицарської середи та його оточення. Які проявляються в першу чергу у відношенні сюзерена та васала та їх вірності одне одному. А також тема куртуазної любові і сім'ї, які дозволяють нам судити культурні традиції даної території в період середньовіччя.

Всі ці фактори, які пройшли довгу стадію формування культурних традицій, дають нам уявлення про населення Середньовіччя. Роман та епос демонструє нам літературу, яка втілює архаїчні тенденції свідомості світосприйняття людини в Середні віки, переплетені з історичними уявленнями, заснованими християнством.

Перелік використаних джерел та літератури

Джерела

1. Вольфрам фон Эшенбах Парцифаль [Електронний ресурс]//Средневековый роман и повесть. – М.: Художественная литература,1974 – 655 с. – Режим доступа: <http://lib.ru/INOOLD/ESHENBAH/parcifal.txt>
2. Гартман фон Ауэ Бедный Генрих [Електронний ресурс]//Средневековый роман и повесть. – М., 1974 – 655 с. – Режим доступа: <http://www.e-reading.club/book.php?book=1023358>
3. Гийом де Лоррис, Жан де Мён Роман о Розе//Средневековая аллегорическая поэма [пер. И.Б. Смирновой] – Ростов-на-Дону: Югпродторг, 2001. — 288 с.
4. Кретьен де Труа Ивейн, или Рыцарь Льва//Средневековый роман и повесть. – М., 1974 – 655 с.
5. Кретьен де Труа Ланселот, или Рыцарь Телеги[перевод со старофранцузского Н.В. Забабуровой и А. Н. Триандафилиди]. – М.,2013 – 328 с.
6. Кретьен де Труа Персеваль, или Повесть о Граале [Перевод со старофр. Н.В. Забабуровой и А.Н. Триандафилиди]. – Москва: Common Place, 2014 – 408 с.
7. Песнь о Роланде[Електронний ресурс][пер. Ю. Корнеева]. – М.: Художественная литература, 1976 – 120 с. – Режим доступа: <http://www.lib.ru/INOOLD/WORLD/roland.txt>
8. Старонемецкий эпос, "Песнь о Нибелунгах"[Електронний ресурс] Пер. со средневерхненемецкого Ю. Б. Корнеева. – Ленинград.: Наука, 1972. – с.430 – Режим доступа: <http://www.e-reading.club/book.php?book=236>
9. Френкель Р.В. Кудруна/ М.: Наука, 1984. – 416 с.

Література

- 10.Бахтин М.М. Эпос и Роман/ Санкт-Петербург: Азбука, 2000. – 298 с.
- 11.Бартеlemi Д. Рыцарство от древней Германии до Франции XII века[Электронный ресурс]/ Д. Бартеlemi – М.: Евразия, 2014. — 592 с.
 — Режим доступа: http://www.e-reading.club/bookreader.php/1035390/Bartelemini_Rycarstvo_ot_drevney_Germanii_do_Francii_XII_veka.html
- 12.Бессмертный Ю.Л. Жизнь и смерть в Средние века/ Очерки Демографической истории Франции. – М.: Наука, 1991. – 240 с.
- 13.Блок М. Феодальное Общество[Электронный ресурс]/М. Блок. – М.: Изд-во им. Сабашниковых,2003. – 504 с. – Режим доступа: <https://history.wikireading.ru/362819>
- 14.Виолле-ле-Дюк Эжен Эммануель Жизнь и развлечения в Средние Века[Электронный ресурс]/Э.Э. Виолле-ле-Дюк. – СПб.:Евразия, 2000 – 355 с. – Режим доступа: http://royallib.com/read/violleledyuk_egenemanuel/gizn_i_razvlecheniya_a_srednie_veka.html#61440
- 15.Гис Д., Гис Ф. Брак и семья в средние века. – М.: «РОССПЭН»,2002. – 384 с.
- 16.Гуревич А.Я. Культура и общество Средневековой Европы – М.: Искусство,1989. – 366 с.
- 17.Жирмунский В.М. Народный героический эпос сравнительно исторические очерки. – М.: Искусство, 1989. – 368 с.
- 18.Кирилюк З.В. Література Середньовіччя. – Харків, 2003. – 176 с.
- 19.Ле Гофф Ж. – Средневековый мир воображаемого/ Пер. с фр. С.К. Цатуровой. — М.: Прогресс, 2001. - 440 с.
- 20.Ле Гофф Ж.– Цивилизация Средневекового Запада. – М.: Прогресс, 1992. – 540 с.

21. Мелетинский Е.М. Поэтика мифа. – М.: Наука, 1976. – 407 с.
22. Мелетинский Е.М. Происхождение героического эпоса: Ранние формы и архаические памятники. – 2-ое изд. – М.: Вост. Лит., 2004. – 462 с.
23. Морис Кин Рыцарство. – М.: Научный Мир, 2000. – 520 с.
24. Николаева И.Ю. История средневековой культуры/ И.Ю. Николаева, Н.В. Карначук. – Томск: Изд-во Томс. Ун-та, 2003. – 458 с.
25. Носов К.С. Рыцарские турниры[Электронный ресурс]/К.С. Носов. – М.: «Полигон АСТ», 2004 – 155 с. – Режим доступа: https://www.litmir.me/br/?b=236798&p=1#section_1
26. Оссовская М. Рыцарь и Буржуа: Исследования по истории морали. – М.: Прогресс, 1987 – 528 с.
27. Пастуро М. Повседневная Жизнь Франции и Англии во времена рыцарей Круглого Стола[Электронный ресурс]/М. Пастуро. – 2-ое изд. – М.: Молодая Гвардия, 2009. – 242 с. – Режим доступа: <http://www.e-reading.club/book.php?book=43819>
28. Роулинг М. Европа в Средние века. Быт, религия и культура[Электронный ресурс]/ М. Роулинг. – М.: ЗАО Центрполиграф, 2005 – 298 с. – Режим доступа: http://www.e-reading.club/chapter.php/1003058/3/Rouling_Mardzhor_i_Evropa_v_Srednie_veka._Byt_religiya_kultura.html
29. Фосье Р. Люди Средневековья[Электронный ресурс]/ Р. Фосье. – СПб.: Евразия, 2010. – 352 с. – Режим доступа: <https://history.wikireading.ru/362819>
30. Хейзинга Й. Осень Средневековья. – М.: Прогресс, 1995. – 416 с.
31. Хойслер А. Германский героический эпос и сказания о Нибелунгах. – М.: Иностранная литература, 1960. – 444 с.
32. Ястребицкая А.Л. Западная Европа XI-XIII вв. Эпоха, быт, костюм. – М.: Искусство, 1978 – 176 с.

33. Nicholson H.J. The Templars and the Grail [Electronic resource] / Dr Helen J. Nicholson[пер. О.М. Луговой]. - Electronic data - [S. l.], 2004 - Mode of access: <http://deusvult.ru/75-tampliery-i-graal.html>